

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Mitsyot ha-gadol

Moses ben Jacob <of Coucy>

יצוקם השם

Be-Ṷenetsiya, 307 [1546 oder 1547]

לודגה תוצמה רפ ס לע יצוקם השם וניברל המדקה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10138

שכרתי לישועתיך ה' ומצותיך עשיתי

ב

משה

הוא אומר ויעבר ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים

הוא אומר ויעבר ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים

קבל

תורה כפי ארון העולם מסיני ומסרה
 ליהושע שכן כתוב ומשרתו יהושע בן
 נון מער לא ימיש מתוך ואהל ויהושע
 מסרה לשבעים זקנים והג' ישראל אחיו בדרך ישראל שכן
 הוא אומר ויעבר ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים
 הזקנים מסרה לנביאים ונביאי הראשונים מסרה לנביאים
 האחרונים והם חגי יכרה ומלאכי והם מסרה לאנשי כנסת
 הגדולה ומהם קבלי חכמה דור אחר דור מאז ועד עתה
 וכאשר הגלתה הגולה בימי יהויכין מלך יהודה אשר גלו עמו
 חורי יהודה ובבבל ונביאי העזק עמהם דניאל וחבורתו
 ועזרא הסופר וחבורתו ומרכי וחבורתו וגם ירמיה וברוך
 הגלו אחריכן לבבל כשכבשה ארץ מצרים ביד נבוכד נצר
 ועמו הורידם לבבל ומאתו היום והלאה ישיבת החכמה לא
 זזה ממקום בהרדעא היתבת על נהר פרת ושם וועד לרוב
 להכמים עז היום הזה והם תלמידי חכמים אשר למדו כפי
 הדבאים והבוגלים עם וכו' וכשעלו בני הגולה עם דובבל
 לירושל' ואחרי כן עלו ממעמם עם עזרא וקבעו ישיבת החכמ'
 בירושל' לא כל בני הגולה עלו עמהם אלא נשאר המון רב
 בירושל' כבבל ואף על פי שנקבעה ישיבת החכמ' בירושל'
 וישיבת החכמה אשר בנודעא לא פסקה ומישיבת ארץ
 ישראל ומישיבת בבל תלמידי חכמים ונביאים פשט הוראה
 לכל ישראל ונפיהם חייס כל ישראל דור אחר דור עד היום
 הזה ויתבוננו כל הגבראים כי באמת גילה הקבה למשה
 פירש כל מצוה ומצוה ויש עור כל דבר ודבר ודקדוקיה היטב
 והיא תורה שבעל פה והוא פירש התורה והגדה והדר' ולפיכך
 שהה משה בחר ארבעים יום וארבעים לילה ולמד פירושה
 ודקדוקיה שאם לא היה לו ליתן אלא ההלכות היה יכול ליתן
 לו בשעה כלה ולא איחר ארבעים יום כי אם לבאר פירושי
 המצוה ודקדוקיה היטב ולולי כי ניתן פירוש לתורה בעל
 פה היתה כל התורה כסגות ועיוורין כי המקראות שוברין
 וסותרין זה את זה כגון ומשג בני ישראל אשר ישבו בארץ
 מצרים שלשי וארבע מאות שנה ומצינו שקדתי בן לוי מיורדי
 מצרים היה ואם תמנה כל שני חיי קדתי באה ושלשי ושלשי
 וכל שני עמדם שהם באה ושלשים רבעו ומשה שהיה בן
 שנים שנה כשדבר עמו הקבה במצרים לא יעלו כולם כי

אם שלש מאות וחמשים וכן בשבעים נפש שירדו אבותינו
 למצרים שהם שבעים על הכלל וכשאתה מונה אותם על
 הפרט הם שבעים חסר אחת וכן בגניזן הלויים גנונים על
 הכלל עשרים ושנים אלף וכשאתה מונה אותם על הפרט הם
 תריסר שלש מאות וכן בגניזת הכסף שכתוב בקע לגולגולת
 מחצית השקל בשקל הקודש לכל העובר על הפקודים ולש
 באות אלף ולשלשת אלפי חמש מאות וחמשים וכתוב ויהי
 מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרוכת
 מאת אדנים למאת הככר ככר לאון ואת האלף ושבע מאור
 וחמשה ושבעים עשרה חיים לעמודים נכללו כל השקלים רב
 של ישראל למאת ככר וכשארזו אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים
 שקל ולפי חשבון השקלים הם מאתיים ככר וכן כתוב אחד
 אומ' שבעת ימים תאכל מצות כתוב אחד אומר ששת ימים
 תאכל מצות כתוב אחד אומר שבעת ימים שאור לא ימצא
 בבתיכם וכתוב אחד אומר אך ביום הראשון תשביתו שאור
 מבתיכם ואם השבתת שאור ביום ראשון של הג' המצות איך
 יתקוי שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם הרי נמצא שאור
 בבית במקצת יום ראשון ולא ימלאו שבעת ימים שלמי בלא
 שאור וכן כתוב אחד אומר שבעה שבועות תכפור לך שאין לך
 לספר אלא ארבעים ותשעה יום וכתוב אחד אומר הכפרו
 חמשים יום כתוב אחד אומר והבחת פסח לה' אהיך צאן ובקר
 יש במשמעו שיוכל להביא פסח מן הצאן ומן הבקר וכתו' את
 אום שה' תמים וזכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים
 תקחו משמע ולא מן הבקר כתוב אחד אומר כל הבכור אשר
 יולד בבקר ובצאן הזכר תקריש לה' וכתוב אחד אומר אך
 בכור אשר יבוכר לה' בבתמה לא יקריש איש אותה כתוב אחי
 אומר כי תראה חמור וגו' משמע ראה אפי' בחרוק וכתוב אחד
 אומר כי תפגע שור או בכר מיוצני באדם שינוע בחבירו כתו'
 אחד אומר וירד ה' על הר' וזכ' אחד אומר כי מן השמים
 דברתי עמכם וכאלה רבים לא יוכל להתבאר פירושם כי אם
 על ידו תורה שבעל פה שהוא מסורת ביד החכמים ועוד
 סיכמי יקף שדור אין אתה יכול לברר מדברי תורה כי אם
 בתורה שבעל פה וכן סיכמי בהמה וחיה לודע אי זו חלבה
 אסור ואיזו חלבה מותר לא יתבאר כי אם מתורה שבעל פה
 וגם לברר איזו חלב ואיזו שומן לא יוכל להיות מבורר אם לא
 ספ' מצו' א ב ו יו על

הקדמה

על ידי תורה שבעל פה והתורה שבכתב שתומים אמרו
 זכרון רסודן ואין אדם יכול להתבונן בה לידע אפילו דין
 קל ולא לידע אפילו הכשר מצוה ארת לפי שהזהיר הקב"ה
 על השבת לשומרה להיות חייבמיתה למי שמהללה בזדון
 ואין לידע יציאותיה ומבין מלאכותיה ושיעוריה כמה יתחייבו
 על דונן סקילה ועל שנגתן חטאת כי אם על פי הקבלה מתור
 שבעל פה וכן עוה הקב"ה לעשות סוכה ואין לידע שיעורה
 כמה וכמה דפנותיה ודתי סיכוכיה כי אם מתוררת משנה
 ותלמוד וידע הכסירה ופיקולה וכן במילה אם למול הפרוע
 או למול בלא פריעה כדרך שהישמעאלים עושים ובמה הפסל
 דמילה ופסל הגוף מלאכול בתרומה וקדשים ולעבוד עבודה
 במקדש וכן בעצת יציאת לא תתבאר כמה חושן הוא נותן
 וכמה קדשים ושיעור הדושן וקשריו וכן בעצת תפילין לא
 יתבאר מהו טושפורר וענין הפרשיות והבתים וקביעותן
 היאך הן ובעצת מוזהו היאך וכתיבתה ומקום קביעותה אם
 מימין הפתח אם משמאל אם בנוכחו אם בשיפולו כל אלה
 להשיפירשה הקדוש בה למשה לא נודע פתרונו וכן כל
 איסורין שבתורה דם והלב פיגול ונותר וזר שאכל תרומה כמה
 שיעור אכילתו והרחיבו וכן האוכל ושוחה ביום הכפורים
 כמה שיעור אכילתו ושתייתו לפי שבכל איסורין שבתורה
 נכתב לא תאכל דבר פלוני ופלוני וביום הכפורים אין כתוב
 בו לא תאכל כי אם אשר לא תעונה כה ראה הכתוב לשנות
 יום הכפורים במשאר איסורין שבתורה וכן טומאת מת ונגעים
 ונבלות ושרצים שיעור טומאתן וכן כל דקדוקי הבטורת
 וסכנות שבתורה וטעמי הקדוה והתלויות שבמקרא לא
 יודע פתרונו כי אם בתורה שבעל פה ואמרינן בכסכת
 נדרים בפרק אין בין המודר הנאר מקרא ספרים ועיטור
 סופרים וקריין ולא כתבין כתבין ולא קריין הלכה למשה
 מסיני ועל כי התורה רבה ועצומה מאד אשר הכתב לא
 יכלה כמה שאמר דוד לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך
 מאד וכן ישעיה אמר ה' הפץ למען צדקו נדיל תורה ואידי
 לכך כתב הקב"ה וזכרון המצות בקוצר בתורה שבכתב ופתרונו
 ודקדוקיה בתורה שבעל פה ועוד טעם אחר בפרקי דרבי
 אליעזר בפני שראה הקב"ה שעתידין אומות העולם לכתוב
 עשרים וארבע ספרים שיש בספר תורה נביאים וכתובים
 והרבה לרעה ולכינות מסר סימנין למשה בעל פה ולא
 הסכימו בן השמים לכתבן עד לאחר שעמדו אמונת אדם
 וישמעאל פן יעתיקו אותם הגוים והרבו אותם לרעה כמו
 שעשו בתורה שבכתב ולעתיד לבא ישל הקב"ה מי הם בניו
 ובני ישראל מכלאים ספר תורה והאומות מכלאים ספר תורה
 אילו אומרים שהם בניו ואילו אומרים שהם בניו והקב"ה
 שואל מי יש לו חסידים כשם בסני בעל פה ואין מי שיודע
 אותם כי אם ישראל והוא שכתוב בנביאים אכתוב לו רובי
 תורתו כמו זר נחשבו ולפי שבספר הקב"ה עצמו פירוש התורה
 ועיקרה בעל פה הגמסר מאיש לאיש בכל דור ודור לכך
 הזהיר הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא למור מדברי הכמים
 ימין ושמאל וכתבו ונבאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר
 יהיה בימי היום וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט
 שלא יהיה בימי אלא מהדר על כל איש לשמוע אל השופט
 אשר יהיה בימי ותאם והאיש אשר יעשה בדרך לבלתי שמוע
 אל הכהן העומד לשרת שם את ה' הויך אואל השופט זה ראש
 סנהדרי גדולה ומת האיש ההוא ולמים שנכתם הוון ונביא
 ונכתלקה רוח הקדש מישראל העמיד הקב"ה את האכמ' שהיו
 תלמידי הנביאים לתקן לישראל כל תקנות טובות והרביעו
 תורה בישראל הם ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם עד היום

דף 1

אנחנו נבט

ובכמה מקומות בקשו ממני לכתוב יהודי המצודה על פי
 הראיות ולעשות מבני ספר ואירא לעשות כן לעשות כפר
 תורה לדבים כי בער אנכי מאיש ולא בית אדם לי ובתהילת
 אלף השני בא אלי ענין מראה בהלום קום עשה ספר תורה
 משני חלקים ואתבונן על המראה והנה השני חלקים לכתוב
 כפח מצות עשה בחלק אחד וכפר מצות לא תעשה בחלק
 שני ולכן הכני משה בן יעקב נתתי פני לחבר שני הספרים
 ומכל מלמדי השכלתי להביא ראיות קצרות בכל היכולת
 ולא בלשון תלמוד ממש כי בכמה מקומות שיניתי הלשון
 לכותבו בלשון צח וקצר למען ירוץ הקורא בו וגם סדרתים
 בפרשיות קטנות ליתן ריחה להתבונן בין פרשה לפרשה
 ועורני אלה גליות ישראל יתברך שמו על המלאכה לעשות
 אותה וגם בענין לאוין בא אלי בהלום ענין מראה כוח
 הלשון הנה שכחת את העיקר השמר לך פן תשכח את ה'
 אלהיך כי לא היה ברעתי לחברו במנין הלאוין וגם רבינו
 משה לא הזכירו במנין ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד
 גדול הוא בידאת השם וחיבתיו בעיקרים גדולים במקומן
 זה אלהים יחיע כי לפי דעתי איני משקר מענין המראות
 זה יודע כי לא הזכרתים בספר זה אלא למען יתחזקו ישראל
 בתורה ובתוכחה והפן ה' בידי יצח'

והאלה הרמזים בעזרת מלך ישראל ונואלו :

אלה	המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני
א	לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אסרה תורה ויסוע יתרו
ב	לא תחללו את שם קדשי בארנו שם מהו חלול קדש השם והקדוש
ג	לא תעשן כן לה' אלהיכם בארנו שם אסור כלה מחיקת שבות הקדושים ואסור תניעת אבן אחרת מן המקדש
ד	לא תגשו ארץ ה' בארנו שם מהו נסיון ושמותו ולתתן לנסות במעשר
ה	לא תשנא את אחיך בלבבך שם בארנו מצוה זו קדושת שבותו לשנא אדם רשע שאין מקבל תוכחה
ו	שלא להלמין פני אדם בישראל שנאמר הוכח תוכיח וגו' ולא תשא עליו חטא
ז	שלא להונות עבד שברח מחוצה לארץ לארץ שנא' כי תבא עמך ישב בקרבך וגו'
ח	שלא לענות אלמנה ושלא לענות יתום שנאמר תשמעו כל אלמנה ויתום לא תענון ומי שלבו נוקפו למנו' בשני לאוין ימנא שלא להונות עבד שברח מחוצה לארץ לארץ שנאמר לא תוננו
ט	שלא להגיל בחברו שנאמר לא תלך רכיל בעמך כי תבא שם בארנו הלכות לשון הרע
י	לא תשא שמע שווא אזהרה למקבל לשון הרע תשמעו ואזהרה לדיין שלא ישמע דברי בעל דין עד שיבא בעל דין חברו
יא	לא תקום בארנו שם מה היא הנקימה
יב	לא תטור בארנו שם מה היא הנמירה
יג	אפילו זקן גדול אסור לפרוש מן התורה שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיידך וכתוב השבר לך ושמוד נפשך מאן פן תשכח את הדברים
יד	שלא לפנות אחר עבודה וזה לא במזשברו ה' אל כפמזן א ג i i i כדובר

אנחנונינו מלך רומי וקיבץ כל חכמי הארצות ויסד ששה
 סודי משנה על פי הקבלה וכמעט נחלקו יחיד ומרובים
 ומפני צרות החורבן לא עמדו על מקצת דברי שבהם בהסכמה
 אות ועל כיתה ביה הזוהרה תורה אחרי רבים להשת'
 ובמסכת עריות מפר' שלכך נקבעו דברי היחיד בין המרובים
 במשנה אף על פי שדבריו בטלים ומפני שאם יאמר אדם כך
 שמעתי יאמרו לו כדבריו איש פלוני שמעת ואחרי כן עמדו
 צרות רבות ונתפורו חכמי ההורדת ונולדו ספיקורת בביאור
 המשנה מפני שנתמעטו הלבבות ועמדו אמוראים רב
 בבבלי ורבי יוחנן בארץ ישראל ותלמידים אחרים וביאר
 טעמי המשנה ומחלקותיה כאשר האריך הזמן מפני הפיזור
 הגדול והלא היו חכמי הארצות בדעה אחת ובהסכמה אחרת
 בפירוש המשנה עד שעמד רב אשי בשלש מאות ושמונה
 וחמשים שנה אחר החורבן כמו שכתוב בכתב רב שריה גאון
 אבא של רב האי גאון האיש ההוא רב אשי היה ראש ישיבות
 גליות ישראל ומימות ר' עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה
 במקום אחד ונתן לו הקדוש ברוך הוא חן בעיני מלך פרס
 ושליח וקיבץ כל חכמי ישראל שכל הארצות והעמידו פירוש
 המשנה על מתכונתו והוא הנקרא תלמוד בבלי וסדרוהו
 בהסכמת כל חכמי הדור ואחרי כן עמדו צרות רבות ונתפורו
 חכמי ישראל פיזור גדול ונתמעטו הלבבות והתחילו לכתוב
 התלמוד בספר וראו הגאונים שעמדו אחרי האמוראים שאין
 יכולין להספיק לתלמוד לרבים כל התלמוד ועשו ספרי קצרים
 מהלכות פסקות לקיים תורה בישראל רב יהודאי גאון עשה
 הלכות גדולות ורבי יצחק מפס עשה חיבור וקראוהו רב
 אלפס וכן רבים כל אחד ואחד ספרי והנה אחרי כן גם
 דבריהם היו סתומים מפני שנתמעטו הלבבות ועמד האיש
 הגדול רבי משה בר מימון היה מקור דוכה ובא בארץ ושמעל
 ועשה חיבור מכל התורה חיבור נאדר ומשובח והאיר עיני
 ישראל ובכל החכמות היה רב מופלא לא נשמע בדורות
 אחרונות כמוהו ורבים נתאמצו בתורה על ידי ספריו שפשוטו
 בארץ אדם ובארץ ושמעאל אמנם לא הביא הגאון שום
 דאיה בספריו וכל אדם שזורה מתוך ספריו ויבקשו ממנו
 כתב ראיה במנין אם לא למד הראיה או אפילו למדו ואינו
 זוכרה יודא לו הרבו ההוא כחלום בלא פתרון וגם בכמה
 מקומות על פירושיו ועל פסקיו וחלקין עמדי התורה ואשיותיה
 והם רבינו שלמה ברבי יצחק ורבינו יעקב בן רבינו מאיר
 ורבינו יצחק בר שמואל אשר כל חכמי ישראל האחרונים שותין
 מימיהם וגם בחשבון המצות חלקין עליו שהוא מוכח אלמנה
 ויתום לא תענון בלאו אחר ועמוני ומואבי בלאו אחר ושאר
 ודיבש בלאו אחר והתכן ומחיר בלאו אחר והרין וזב בלאו
 אחר והאים ורכב בלאו אחר ופצוע וכה וכרות שפכה בלאו
 אחר ונא ומבושל בלאו אחר ומפני זה דחק עצמו למצוא לאוין
 דחוקין למלא חשבונו ובשם רבי שלם בר יצחק בארנו בספר
 מצול לא תעש במצו שאור ודבש בל תקטירו שהם במנין שני
 לאוין כמו אלמנה וגרשה שגם הוא מודה שהם שני לאוין אעפ'
 שככתבו בלאו אחר ושם הבאנו ראיות מבוררות על הרבים
 האלה וכן בחשבון הקשה כתב לנכרי תשיך זו מצות עשה
 וכן לנכרי תגוש ואתה הוא כי בספרי מצא דבר זה אבל
 תלמוד שלנו עיקר שפותר שאינו עשה לענין הנכרי שאומר
 בפרק אזהרו נשך לא כו' דלאו הכי אלא כך פירושו לנכרי
 אתה רשאי להלוות ברמית אבל לא לישראל הלענין ישראל
 נחשב לאו הבא מכלל עשה עשה ויהיה כאשר הייתה סבה
 מן השמים שאסבב בארצות להוכיח גליות ישראל נתתי את
 פני לסדר בעל פה המצות כל מצוה ומצוה כמאמרה וסדרות
 ומצוה ולא כל חילוקיה למען לא אשגת בתוכחה'

פ"ק דף ב

סוף ט"ח שיט

פרט כי תבא דף

בא עמוד פ

דף ע